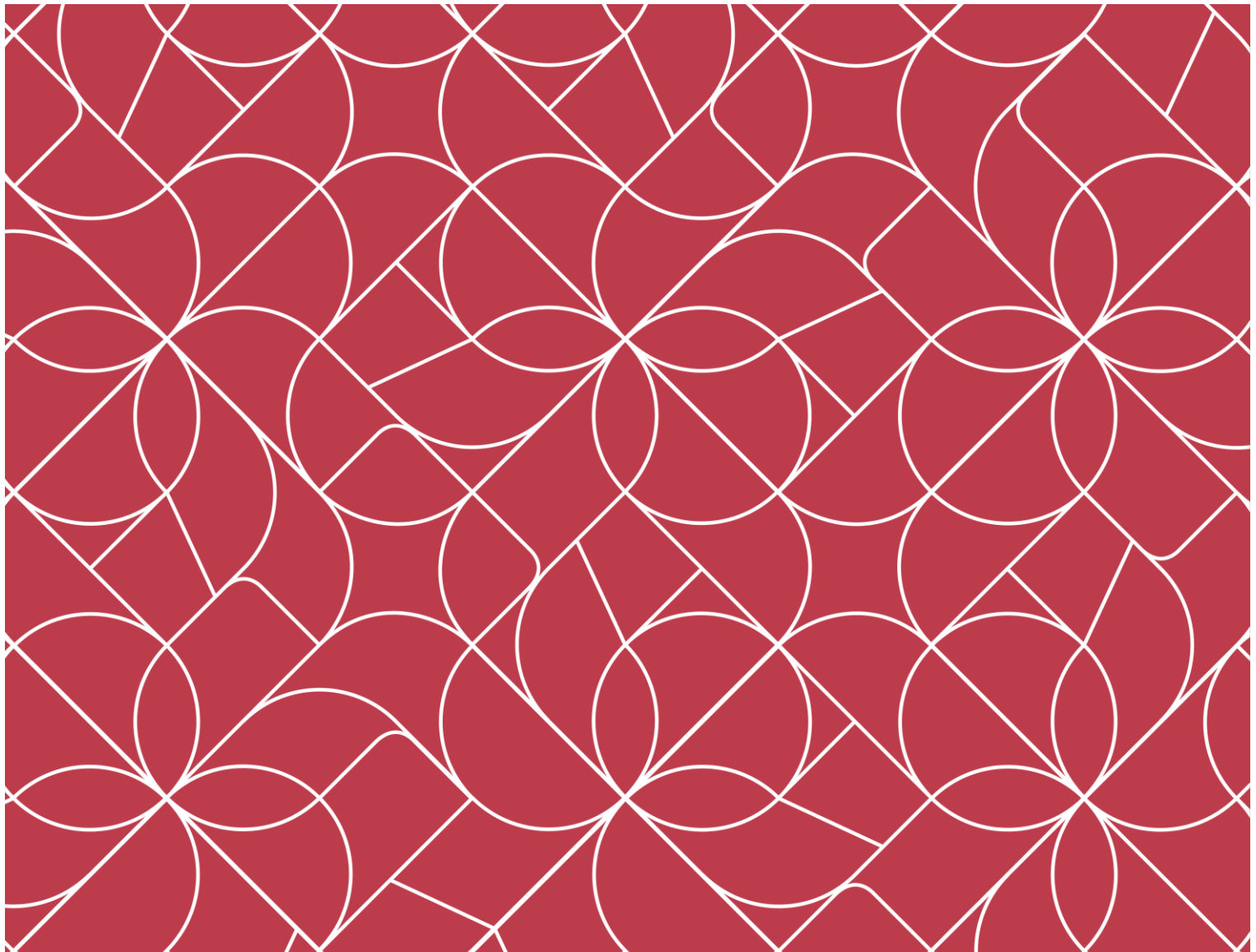

Jämställdhetsintegrering

**Delredovisning av regeringsuppdrag enligt regleringsbrev
för 2023**

Citera gärna ur IVO:s publikationer, men ange alltid källa. Kom ihåg att bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten, och du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Rapporten finns publicerad på www.ivo.se

Artikelnr • IVO 2023-13

Utgiven • Augusti 2023 www.ivo.se

Innehåll

Uppdraget	4
Utgångspunkter för IVO:s jämställdhets-integrering	4
Jämställd hälsa	4
Mäns våld mot kvinnor ska upphöra	5
Utbildning om våld i nära relationer	6
Patient- och brukarmedverkan	6
Årlig enkät till barn och ungdomar i samhällsvård	7
Samarbete med andra myndigheter	7
Fortsatt arbete med jämställdhets-integrering	7
Referenser	9

Uppdraget

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) svarar för tillsyn och tillståndsprövning inom hälso- och sjukvård, socialtjänst samt verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Som en del av tillsynen ska IVO pröva klagomål mot hälso- och sjukvården och dess personal enligt bestämmelserna i patientsäkerhetslagen (2010:659). Syftet med tillsynen är att granska att befolkningen får vård och omsorg som är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter. Ett patient- och brukarperspektiv ska genomsyra tillsynen. Villkor och förhållanden för kvinnor och män, flickor och pojkar ska särskilt belysas.

IVO har i regleringsbrevet för 2023 ett flerårigt uppdrag att utveckla och årligen redovisa jämställdhetsintegrering i syfte att bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen (skr. 2016/17:10). IVO ska 2023–2025 arbeta utifrån den inriktning som myndigheten redovisade i september 2022 och uppdraget ska slutredovisas 2026.

Utgångspunkter för IVO:s jämställdhetsintegrering

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken har sex delmål. IVO har i delredovisningen angett att myndigheten ska prioritera de jämställdhetspolitiska delmålen *jämställd hälsa* och *mäns våld mot kvinnor ska upphöra*. Delmålen har en tydlig koppling till IVO:s uppdrag att bidra till en säker vård och omsorg med bäring på både tillsyn och tillståndsprövning av vården och omsorgen. Därtill har IVO flera pågående eller nyligen avslutade regeringsuppdrag som berör både jämställd hälsa och mäns våld mot kvinnor.

IVO bedriver sedan flera år ett utvecklingsarbete för att nå en mer enhetlig, effektiv och strategisk tillsyn. Arbetet utgår från myndighetens prioriteringar för bland annat gemensam allokering av resurser, ett stärkt patient- och brukarperspektiv, mer enhetliga bedömningar och beslut och en stärkt rättstillämpning. I utvecklingsarbetet ingår en omfattande digitalisering som har möjliggjort förbättrade e-tjänster och digitala verktyg i tillsynen. En utvecklad datainfrastruktur och analysförmåga ger förutsättningar att rikta tillsynen mot de områden där risker för missförhållanden är som störst. Myndighetens prioriteringar och en större analytisk förmåga ökar möjligheten att integrera ett jämställdhetsperspektiv i planering, bedömningar och beslut utifrån bland annat kön.

Jämställd hälsa

Vård- och omsorgsgivare har ansvar för att flickor, pojkar, kvinnor och män erbjuds en vård och omsorg på lika villkor. Patienter, brukare och anhöriga kan utifrån kön ha olika erfarenheter av vården och omsorgen. Genom analys av inkomna anmälningar, klagomål och andra signaler kan IVO:s tillsyn påvisa omotiverade skillnader utifrån kön, men även variabler såsom ålder och

funktionshinder. Därigenom bidrar IVO till en mer jämställd vård och omsorg, och i förlängningen till delmålet jämställd hälsa. IVO:s arbete med förbättrad datakvalitet och mer datadrivna arbetssätt för könsuppdelade analyser är därför viktiga att integrera i prioriteringar och bedömningar inom riskbaserad tillsyn. Könsuppdelad statistik redovisas som regel och när så är möjligt i myndighetens rapporter och publikationer.

IVO har ett särskilt regeringsuppdrag att under 2023–2025 förstärka tillsynen av mödrahälsovård och förlossningsvård (S2023/00971). Det förekommer att komplicerade förlossningar leder till psykiska eller fysiska skador och i värsta fall dödsfall. IVO får även in signaler om att kvinnor och anhöriga inte upplever att de har blivit sedda och lyssnade på. Tillsynen kommer att planeras utifrån bland annat ett jämställdhetsperspektiv och en riskanalys med grund i bland annat tips, anmälningar och klagomål. Uppdraget ska slutredovisas 2026.

IVO har i januari 2023 rapporterat resultatet av ett regeringsuppdrag om förstärkt tillsyn av Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem 2021–2022 (S2021/03345). I tillsynen granskades SiS 21 verksamheter där unga flickor vårdas, med särskilt fokus på SiS användning av den särskilda befogenheten avskiljning. Tillsyn genomfördes bland annat genom att tala med ungdomar. Beskrivningar från dessa samtal hade betydelse för resultatet av tillsynen och missförhållanden och brister kunde se olika ut beroende på kön. Tillsynen visade omfattande brister och missförhållanden i samtliga granskade verksamheter. Antalet avskiljningar vid ungdomshemmen ökade över tid för båda könen, särskilt för flickor, och ökar särskilt när flickorna blir fler och är yngre; avskiljningar för flickor hade nästan fördubblats mellan 2019 och 2021. IVO har inte kunnat identifiera någon annan omständighet än kön, eller ungdomshemmens könsfördelning, som skulle kunna förklara varför flickor avskiljs oftare än pojkar.

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

IVO har sedan september 2021 ett flerårigt uppdrag att under 2022 och 2023 förstärka och utveckla tillsynen avseende mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (A2021/01714).

Myndigheten har inom ramen för uppdraget identifierat ett behov av att öka möjligheten att följa och bättre koppla ihop olika ärenden – bland annat enskildas klagomål, anmälningar och egeninitierade verksamhetstillsyner – som innehåller uppgifter om våld. Därför har IVO inlett ett arbete för att kategorisera ärenden utifrån olika aspekter av våld och koppla dessa till regeringsuppdraget. Överblicken kommer möjliggöra såväl analys av iakttagelser och mönster i befintliga data som underlag för riskanalyser inför kommande tillsynsinsatser.

Inom regeringsuppdraget har en inriktning i tillsynen hittills varit utsatthet för våld och sårbarhet kopplat till personer med funktionsnedsättning, vilket även kopplar till pågående regeringsuppdrag om att följa upp den nationella strategin för funktionshinderpolitiken (S2021/06595). IVO har i samtal och kontakter med enskilda, grupper och organisationer med funktionsnedsättningar som inriktning

frågat särskilt om förekomst av våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Myndigheten har i regleringsbrevet för 2022 även haft ett uppdrag att utveckla tillsynen av ärenden som är aktuella för en skade- eller dödsfallsutredning med anledning av att barn har varit illa eller vuxna har utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående, enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. IVO har i några fall inlett egeninitierad tillsyn med ny tillsynsmetodik utifrån händelser som skulle kunna bli föremål för en utredning längre fram.

Utbildning om våld i nära relationer

IVO har under våren 2023 tagit fram och introducerat en digital intern utbildning om våld i nära relationer, som vänder sig till samtliga medarbetare på myndigheten. Utbildningen innehåller baskunskap om hur våld kan te sig och förståelsen kring våld, tecken på våldsutsatthet och vad man som kollega, chef eller vän kan göra om man misstänker att någon person är utsatt eller utsätter någon för våld. Den kompetens medarbetarna förvärvat genom utbildningen förväntas indirekt också bidra till ett stärkt jämställdhetsperspektiv i kärnverksamheten. Vid halvårsskiftet 2023 hade cirka 300 medarbetare tagit del av utbildningen. Som komplement har IVO även tagit fram underlag för fortlöpande samtal och diskussion för ledningsgrupper och medarbetare.

Patient- och brukarmedverkan

Erfarenheter och perspektiv från brukare, patienter och anhöriga utgör en väsentlig informationskälla i IVO:s tillsyn och är nödvändig för att få en helhetssyn på den granskade verksamheten utöver de uppgifter som förmedlas av exempelvis vårdpersonal eller verksamhetsföreträdare. Kommunikation med patienter och brukare sker i flera olika former och skeden av arbete inom ramen för tillsynens planering och genomförande. Formerna anpassas efter bland annat inriktning och syfte.

Genom dialog med personer med egna erfarenheter får IVO tillgång till perspektiv och kunskap som är nödvändig. Särskilt när det kommer till att få en helhetsbild av hur skillnaderna beroende på kön kan påverka utsattheten för våld och förtryck samt brister och risker inom vård och omsorg. Kunskapen används inför prioritering och inriktning av tillsynsinsatser.

IVO strävar efter ett kontinuerligt samråd och dialog med personer med erfarenheter som patient, brukare eller närstående. I januari 2023 beslutade myndigheten om en policy som tydliggör riktlinjer för de privatpersoner som utifrån denna erfarenhet medverkar i IVO:s arbete.

Årlig enkät till barn och ungdomar i samhällsvård

Inför IVO:s planering av den årliga tillsynen av boenden för barn och ungdomar skickar myndigheten regelbundet ut enkäter. Enkäterna riktar sig till de boende på HVB, stödboenden och LSS-boenden för barn.

Under 2023 har enkäten till barnen och ungdomarna ett särskilt fokus på utsatthet för sexuell exploatering och utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck.

Inför tillsynen år 2023 har IVO fört dialog med ungdomar med erfarenhet av samhällsvård, som har egen erfarenhet från Sis, HVB eller familjehem. IVO samtalade med ungdomarna om vad som är viktigt och vad som är mindre viktigt, ur deras perspektiv.

Den pågående tillsynen av SiS-hem fokuserar på och frågar placerade barn och ungdomar om hur de behandlas av personalen vid verksamheterna. Frågorna avser förekomst av våld, sexuella övergrepp, gränsöverskridande beteenden och otillbörliga relationer.

Samarbete med andra myndigheter

I arbetet med jämställdhetsintegrering samarbetar IVO med andra myndigheter och aktörer för erfarenhetsutbyte och diskussion om förutsättningar och utmaningar på området, bland annat genom följande aktiviteter:

- Deltagande i nätverket Myndighetssamordning för genomförandet av nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Ett uppstartsmöte hölls i maj 2023.
- Deltagande på Nationellt centrum för kvinnofrids konferens i augusti 2023 om tillsyn kopplat till våldsutsatthet, särskilt om att vara kvinna och del av en särskilt utsatt målgrupp.
- Löpande kontakter med Jämställdhetsmyndigheten, bland annat om när och hur IVO bör efterfråga kön i samband med utvecklingen av en ny digital tjänst i form av e-blanketter.

Fortsatt arbete med jämställdhetsintegrering

IVO:s fortsätter arbetet med jämställdhetsintegrering i såväl kärnverksamheten som i arbetet för att skapa en jämlik arbetsmiljö. IVO bedömer att myndigheten har goda möjligheter att med bland annat ett stärkt patient- och brukarperspektiv samt förbättrad insamling och analys av data samt belysa och öka kunskapen om kvinnor och mäns, flickor och pojkars situation främst inom vården och omsorgen. En ökad

medvetenhet hos medarbetarna om jämställdhet, jämlikhet och patienter och brukares delaktighet ska genomsyra såväl strategiska överväganden för tillsynen som det dagliga arbetet.

Referenser

IVO – Inspektionen för vård och omsorg (2022). *IVO:s inriktning för jämställdhetsintegrering- Redovisning över inriktningen av arbetet med jämställdhetsintegrering åren 2023-2025*. Stockholm: Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

IVO – Inspektionen för vård och omsorg (2023). *Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021–2022. Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345*. Stockholm: Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

IVO – Inspektionen för vård och omsorg (2022). *Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck åren 2022-2023 Delrapportering av regeringsuppdrag A2021/01714*. Stockholm: Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Regeringsuppdrag om att under 2021-2031 följa upp den nationella strategin för funktionshinderpolitiken (S2021/06595)

Regeringsuppdrag om förstärkt och utvecklad tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (A2021/01714)

Regeringsuppdrag att under 2023–2025 förstärka tillsynen av mödrahälsovård och förlossningsvård (S2023/00971).